

2020

SANSKRIT — GENERAL

Paper : DSE-A-2

(Indian Perspectives in Personality Development)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Day 2

Section - B

(Marks : 30)

1. अधोनिर्दिष्टेषु कस्यचिदेकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्। 10×1
 - (a) पाण्डवैः सह कौरवाणां समरः कुत्र संघटितः? उभयपक्षीयाणां सैन्यानां वर्णनं विधाय अर्जुनस्य विषादकारणं गीतायाः प्रथमाध्यायमवलम्ब्य आलोच्यताम्। 1+5+4
 - (b) श्रीमद्भगवद्गीतायाः त्रयोदशाध्याये वर्णितं प्रकृतिपुरुषयोः कीदृशं तत्त्वं विज्ञाय जनानां पुनर्जन्म न भवति इति विव्रियताम्। 10
 - (c) जीवात्मनः स्वरूपं विवृत्य कथं तस्य उत्क्रमणं भवतीति गीतायाः पञ्चदशाध्यायानुसारेण विचार्यताम्। 2+8
2. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः। 2×5
 - (a) “आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत्”— अत्र “आचार्य”-पदेन को बोधितः? कः च राजा?
 - (b) श्रीकृष्णस्य शङ्खस्य नाम किम्?
 - (c) अर्जुनस्य रथवाहकानाम् अश्वानां वर्णः कीदृशः आसीत्?
 - (d) जीवात्मनः उत्क्रमणं केन द्रष्टुं शक्यते?
 - (e) “गृहीत्वैतानि संयाति”— अत्र “एतानि”-पदेन कानि बोधितानि?
 - (f) कः पुरुषोत्तमरूपेण लोके वेदे च प्रथितः?
 - (g) धनञ्जयः कः? तस्य शङ्खस्य नाम किम्?
3. अधोलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादः कार्यः। 5×2
 - (a) इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधयते।
एतद् यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः॥

Please Turn Over

- (b) ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः।
मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति॥
- (c) द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्योऽक्षर उच्यते॥
- (d) धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय॥

Section - C
(Marks : 15)

4. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका कार्या। 4×2
- (a) गुणत्रयम्
(b) स्वभावत्रयम्
(c) राजसं दानम्
(d) सात्त्विकी तपस्या।
5. अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य व्याख्या कार्या। 7×1
- (a) सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारतः।
श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः॥
- (b) रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम्।
तन्निवध्नाति कौन्तेय! कर्मसङ्गेन देहिनम्॥
- (c) अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः।
दम्भाहङ्कारसंयुक्ताः कामरागवलान्विताः॥

Section - D
(Marks : 20)

6. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प्रदातव्यम्। 5×2
- (a) श्रीमद्भगवद्गीतायाः अष्टादशाध्यायमनुसृत्य ब्राह्मणस्य क्षत्रियस्य च स्वभावजानि कर्माणि लिख्यन्ताम्। 2½+2½
- (b) इन्द्रियाणि कथं मनः हरन्ति? तत्र इप न्द्रियसंयमोपायः आलोच्यताम्। 2+3
- (c) “योगक्षेमं वहाभ्यहम्”— कोऽत्र वक्ता? उक्तेरस्याः किं तात्पर्यम्? 1+4
- (d) “तमाहुः पण्डितं बुधाः”— विवुधानां मतानुसारेण के पण्डिता भवितुमर्हन्ति इति आलोच्यताम्। 5

7. निम्नलिखितेषु श्लोकद्वयस्य वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादः कार्यः।

5×2

- (a) रागद्वेषवियुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन्।
आत्मवश्यैः विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति॥
- (b) इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः॥
- (c) यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः॥
- (d) न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः।
माययापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः॥
-